

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشکده الهیات، معارف اسلامی و ارشاد

پایان نامه کارشناسی ارشد پیوسته، رشته علوم قرآن و حدیث:

«اخوت در قرآن و حدیث و آثار آن در مدیریت تعارض بین فردی»

استاد راهنما: دکتر محمود کریمی

استاد مشاور: دکتر سجاد مهدیزاده

دانشجو: حسین قدرتی

شهریورماه ۱۳۹۹

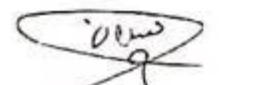
کلیه حقوق اعم از چاپ، تکثیر، نسخه برداری، ترجمه و اقتباس از این پایان نامه
برای دانشگاه امام صادق علیه السلام محفوظ است. نقل مطالب با ذکر منبع بلامانع است.

باسمه تعالی

تأییدیه اعضای هیأت داوران حاضر در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

اعضای هیأت داوران محترم: آقای حسین قهرمانی به شماره دانشجویی ۹۲۲۱۱۷۴ با عنوان
 «اقتدار و مدیریت سازمان در دوران پهلوی» را از نظر شکل و محتوایی بررسی نموده و
 پذیرش آن را برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد پیشنهاد می کند.

الف) پایان نامه دانشجوی محترم با شماره به عدد: ۱۶۸ (از ۱۷) به حروف: شانزدهم به تصویب رسید.

اعضای هیأت داوران	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	محل امضا
۱) استاد راهنما:	دکتر کریم تهرانی	دانشیار	
۲) استاد مشاور ۱:	سید رحمت اله	استاد	
۳) استاد مشاور ۲:			
۴) استاد داور:	دکتر عیسی سعیدی		
۵) نماینده شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه:			

- ب) شماره اخذ شده از مقاله مستخرج از پایان نامه (بر اساس مستندات) به عدد: ۱... (از ۲ شماره) به حروف: یک
- ج) شماره مدیر گروه (بر اساس مستندات) به عدد: ۱... (از ۱ شماره) به حروف: یک
- د) شماره روند نگارش پایان نامه (گزارش های سه ماهه) به عدد: ۱... (از ۱ شماره) به حروف: یک
- نمره نهایی دانشجوی محترم به عدد: ۱۹/۵ (از ۲۰) به حروف: نوزده و نیم

تاریخ و امضای معاون تحصیلات تکمیلی دانشگاه
 دکتر ده ۹۹/۱۶/۴

تقديم:

این اثر را —اگر قابل باشد— به پیشگاه انیس النفوس، امام رؤوف، علی بن موسی الرضا (علیه آلاف التحية و الثناء) که توجه به ایشان آرامش بخش دل ها است، تقدیم می نمایم.

سپاس و قدردانی:

به مصداق حدیث «من لم یشکر المنعم من المخلوقین لم یشکر الله عز و جل»، مراتب سپاس و تشکر خود را از خانواده‌ی محترم و همسر گرامیم و همچنین معلمان عزیز، اساتید فاضل، دوستان گرانقدر و همه‌ی بزرگوارانی که راهنما و یاریگر اینجانب در مسیر زندگی بوده‌اند، اعلام می‌دارم و از خداوند متعال، مزید توفیق را برایشان خواهانم.

چکیده:

در صدر اسلام و بنا به سیره نبوی، برقراری اخوت میان مسلمانان، یکی از ویژگی‌های ممتاز امت اسلامی بود. سخن از این موضوع گرچه تاکنون ادامه یافته است اما درک اهمیت و میزان کارایی آن به عنوان یک اصل در سبک زندگی اجتماعی کمتر مورد توجه قرار گرفته است. مسأله‌ی تعارض میان افراد نیز از جمله مسائل مطرح در حوزه‌ی ارتباطات انسانی است که توجه صاحب‌نظران را به خود جلب کرده است. از آنجا که اختلاف و تعارض می‌تواند آثاری منفی در حوزه‌ی جامعه ایجاد کند و وحدت و همبستگی اجتماعی را برهم زند، درک درست زمینه‌های ایجاد تعارض و کیفیت مدیریت آن اهمیت می‌یابد. نگرستن به دو مسأله‌ی اخوت و تعارض در کنار یکدیگر، حاکی از ارتباطی معنادار میان آن دو است. در این راستا می‌توان از برخی ظرفیت‌های کارآمد و ممتاز نظام ارتباطی اخوت در مدیریت تعارض‌های بین فردی، در دو حوزه‌ی پیشگیری و درمان تعارض، بهره‌مند شد. این پژوهش به صورت میان‌رشته‌ای انجام شده و از این حیث دارای نوآوری است. در این مطالعه که شیوه‌ی جمع‌آوری اطلاعات آن کتابخانه‌ای بوده و به روش توصیفی-تحلیلی تحقق یافته است، پس از استخراج برخی مؤلفه‌ها و ظرفیت‌های اخوت از آیات و روایات، چنین به نظر می‌رسد که کارکردهایی چون آگاهی برادران از آثار منفی اختلاف، نیت الهی در روابط، مقابله با کینه و حسادت، پرهیز از رفتارهای ناشایست، حسن معاشرت و پشتیبانی در گرفتاری می‌تواند با برخی علل بروز تعارض مثل تفاوت در منافع، اختلال ارتباطی، جهالت، دنیاطلبی و رذایل اخلاقی به مبارزه برخیزد و در نتیجه تأثیر بسزایی در پیشگیری از وقوع تعارض داشته باشد. همچنین کارکردهای درمانگرانه‌ی اخوت چون انصاف، گذشت و بخشش، خیرخواهی در رفع مشکل و اصلاح ذات البین، ضمن پوشش‌دهی راهکارهای علوم انسانی در این حوزه چون گذشت، مذاکره و دخالت شخص ثالث، نقاط ضعف مطرح شده در این راهکارها را نیز ندارند.

واژگان کلیدی: اخوت، برادری اسلامی، ارتباطات انسانی، مدیریت تعارض، تعارض بین فردی

فهرست

مقدمه	۱
فصل اول: کلیات و مفاهیم	۳
۱-۱- کلیات	۴
۱-۱-۱- بیان مسأله	۴
۱-۱-۲- ضرورت تحقیق	۶
۱-۱-۳- پیشینه‌ی تحقیق	۷
۱-۱-۴- سؤالات تحقیق	۱۵
۱-۱-۵- فرضیه‌های تحقیق	۱۶
۱-۱-۶- روش تحقیق	۱۶
۱-۲- مفاهیم کلیدی	۱۶
۱-۲-۱- اخوت	۱۷
۱-۲-۲- اختلاف	۱۸
۱-۲-۳- ارتباطات انسانی	۱۸
۱-۳-۲-۱- ارتباطات میان فردی	۱۹
۱-۳-۲-۲- تعارض	۱۹
۱-۳-۲-۳- تعارض بین فردی	۲۰
۱-۳-۲-۴- مدیریت تعارض	۲۰
فصل دوم: اخوت در آموزه‌های قرآن و حدیث	۲۳

- ۱-۲- مفهوم شناسی اخوت و انواع آن در قرآن و حدیث ۲۴
- ۱-۱-۲- اخوت در قرآن ۲۴
- ۱-۱-۱-۲- اهمیت اخوت ۲۶
- ۲-۱-۱-۲- انواع برادری ۲۶
- ۱-۲-۱-۱-۲- برادری بهشتیان ۲۷
- ۲-۲-۱-۱-۲- برادری جهنمیان ۲۷
- ۱-۲-۱-۳- برادری با شیاطین ۲۷
- ۱-۲-۱-۴- برادری منافقان ۲۸
- ۱-۲-۱-۵- برادری قومی و قبیله ای ۲۹
- ۱-۲-۱-۶- برادری مؤمنان (اخوت) ۳۲
- ۲-۱-۲- اخوت در حدیث ۳۵
- ۱-۲-۱-۲- انواع برادران ۳۶
- ۱-۲-۱-۲- برادران مورد اعتماد ۳۶
- ۲-۱-۲-۱-۲- برادران مواقع شادی و تفریح ۳۷
- ۳-۱-۲-۱-۲- بهترین برادران ۳۸
- ۱-۲-۱-۳- کفایت کنندگان ۳۸
- ۲-۳-۱-۲-۱-۲- تذکر دهندگان عیوب ۳۸
- ۳-۳-۱-۲-۱-۲- یاریگران در اطاعت خداوند ۳۹
- ۴-۱-۲-۱-۲- بدترین برادران ۴۰
- ۱-۲-۱-۴- فروگذاران در نیاز ۴۰

ب

۴۱.....	۲-۱-۲-۱-۲- به زحمت اندازان
۴۱.....	۲-۱-۲-۱-۲-۳- دور کنندگان از خیر و یاد خداوند متعال
۴۲.....	۲-۲- عوامل زمینه ساز و پایدارکننده ی اخوت
۴۲.....	۲-۲-۱- عوامل زمینه ساز اخوت
۴۳.....	۲-۲-۱-۱- اسلام و ایمان
۴۳.....	۲-۲-۱-۲- الفت و وحدت
۴۴.....	۲-۲-۲- عوامل پایدارکننده ی اخوت
۴۴.....	۲-۲-۲-۱- رعایت حق برادران
۴۴.....	۲-۲-۲-۲- حفظ زبان
۴۵.....	۲-۲-۲-۳- موانع اخوت پایدار
۴۵.....	۲-۲-۲-۱- بی مهری و فخر فروشی
۴۷.....	۲-۲-۲-۳- ستیزه جویی، خرده گیری و سرزنش
۴۸.....	۲-۲-۲-۳- شوخی های ناشایست
۵۰.....	۲-۳- وظایف و حقوق برادری
۵۱.....	۲-۳-۱- محبت و دوست داشتن
۵۳.....	۲-۳-۲- تکریم
۵۵.....	۲-۳-۳- تلاش برای رفع نیاز
۵۹.....	۲-۳-۴- یاری معنوی
۶۳.....	فصل سوم: کارکردهای اخوت در پیشگیری از تعارض های بین فردی

- ۳-۱- علل تعارض از منظر ارتباطات انسانی..... ۶۵
- ۳-۱-۱- تفاوت‌های فردی..... ۶۵
- ۳-۱-۲- تفاوت در منافع..... ۶۷
- ۳-۱-۳- اختلال ارتباطی..... ۶۸
- ۳-۲- علل تعارض از منظر قرآن و حدیث..... ۶۹
- ۳-۲-۱- جهالت..... ۶۹
- ۳-۲-۲- تعصبات جاهلانه..... ۷۱
- ۳-۲-۳- دنیاطلبی..... ۷۵
- ۳-۲-۴- رذائل اخلاقی..... ۷۷
- ۳-۲-۴-۱- تحقیر و مسخره کردن..... ۷۷
- ۳-۲-۴-۲- جاه‌طلبی و شهرت‌خواهی..... ۷۸
- ۳-۲-۴-۳- حسد ورزی..... ۸۰
- ۳-۳- کارکردهای پیشگیرانه‌ی اخوت..... ۸۲
- ۳-۳-۱- کارکردهای معرفتی..... ۸۳
- ۳-۳-۱-۱- آگاهی برادران از آثار منفی اختلاف..... ۸۴
- ۳-۳-۱-۲- پیوند ایمانی و نیت الهی در روابط..... ۸۵
- ۳-۳-۲- کارکردهای اخلاقی..... ۸۶
- ۳-۳-۲-۱- مقابله با فخر فروشی..... ۸۷
- ۳-۳-۲-۲- مقابله با بخل و حسادت..... ۸۷

۸۸.....	۳-۳-۲-۳- مقابله با خشم و کینه
۸۹.....	۳-۳-۲-۴- سعه‌ی صدر و مدارا
۹۰.....	۳-۳-۲-۵- حسن ظن
۹۱.....	۳-۳-۳- کارکردهای رفتاری
۹۱.....	۳-۳-۱- پرهیز از رفتارهای ناشایست (مجادله، تحقیر، آبروریزی، ظلم، خیانت و ...)
۹۳.....	۳-۳-۲- افزودن بر تعداد برادران
۹۴.....	۳-۳-۳- حسن معاشرت
۹۵.....	۳-۳-۴- پشتیبانی در گرفتاری
۹۸.....	۳-۳-۵- کمک به طاعت خدا و رفع عیوب و معاصی
۱۰۲.....	فصل چهارم: کارکردهای اخوت در حل تعارض‌های بین فردی
۱۰۳.....	۴-۱- شیوه‌های حل و رفع تعارض از منظر ارتباطات انسانی
۱۰۴.....	۴-۱-۱- گذشت
۱۰۵.....	۴-۱-۲- اعمال قدرت
۱۰۶.....	۴-۱-۳- مذاکره
۱۰۷.....	۴-۱-۴- برقراری وابستگی بین افراد
۱۰۸.....	۴-۱-۵- دخالت شخص سوم
۱۰۹.....	۴-۲- کارکردهای درمانگرانه‌ی اخوت از منظر قرآن و حدیث
۱۱۰.....	۴-۲-۱- کارکردهای معرفتی-اخلاقی
۱۱۰.....	۴-۲-۱-۱- انصاف

۱۱۲ گذشت و بخشش ۴-۲-۱-۲
۱۱۴ کارکردهای رفتاری ۴-۲-۲-۲
۱۱۴ خیرخواهی در رفع مشکل ۴-۲-۲-۱
۱۱۶ برقراری پیوند مجدد ۴-۲-۲-۲
۱۱۷ اصلاح ذات البین ۴-۲-۳-۲
۱۲۱ نتایج تحقیق
۱۲۴ پیشنهادها
۱۲۵ کتابنامه

مقدمه

بحث از اخوت به عنوان یکی از مسائل مهم اسلامی، از صدر اسلام تا کنون در میان اهل ایمان مطرح بوده است. گاهی این مسئله از سطح یک گفتگو فراتر رفته و جنبه‌ی عملیاتی به خود گرفته است، اما گویا در نظر گرفتن آن به عنوان یک نظام ارتباطی جامع و فرهنگ عمومی که کارایی ویژه‌ای در سطح اجتماعی دارد، کمتر مورد عنایت واقع شده است. از طرفی یکی از موارد مطرح در علوم انسانی و حوزه‌ی ارتباطات انسانی، مسأله‌ی تعارض است. تعارض و اختلاف در بین افراد جامعه پدیده‌ای است که می‌تواند موجب سستی پیوندهای ارتباطی شده و آثار مخربی به بار آورد، از این رو صاحب‌نظران علوم بررسی‌های گسترده‌ای جهت شناسایی علل ایجاد تعارض، کیفیت مواجهه با این مسأله و نحوه‌ی کنترل و مدیریت آن انجام داده‌اند، اما به نظر می‌رسد در دستیابی به الگویی جامع و کارساز چندان توفیقی نداشته‌اند.

عنایت به هر دو مسأله‌ی مذکور یعنی اخوت و تعارض، ارتباطی معنادار میان آن‌ها را نمایان می‌سازد. اخوت به عنوان یک سبک زندگی اجتماعی که اصالت و تقدس ویژه‌ای دارد، با دارا بودن ظرفیت‌های مختلف و کارآمد می‌تواند مواجهه‌ای جدی و اثرگذار در مقابل اختلاف و تعارض به حساب آید. نظام ارتباطی اخوت ضمن پوشش‌دهی غالب راهکارهای مطرح در علوم انسانی و حوزه‌ی ارتباطات انسانی، راهکارها و کارکردهایی ممتاز و مخصوص به خود ارائه می‌نماید که نقاط ضعف برخی راهکارهای علوم را ندارد و از طرفی امکان مشاهده‌ی هم‌زمان این کارکردها را فراهم می‌سازد. لازم به ذکر است مراد از کارکرد، ظرفیت‌ها و راهکارهایی کارآمد در این حوزه است.

این مطالعه سعی دارد تا گامی در این مسیر برداشته و درکی مطلوب از نظام اخوت و کارکردهای آن در حوزه‌ی تعارض بین افراد ارائه دهد. از این رو در فصل اول با عنوان کلیات و مفاهیم، پس از بیان کلیاتی در پیشینه و ضرورت تحقیق، به توضیح مفاهیم کلیدی پژوهش از قبیل: «اخوت»، «ارتباطات انسانی»، «تعارض بین فردی» و «مدیریت تعارض» پرداخته شده است.

در فصل دوم با عنوان اخوت در آموزه‌های قرآن و حدیث، با عنایت به قرآن کریم و روایات سعی شده است نمای مناسبی از نظام اخوت و عمده مسائل آن ترسیم گردد. فهم اهمیت اخوت، جایگاه آن در میان دیگر روابط، عوامل ایجاد اخوت، انواع برادران و همچنین شناسایی عوامل پایدارکننده و برهم‌زننده‌ی اخوت از جمله مواردی است که در این فصل بررسی شده است.

در فصل سوم با عنوان کارکردهای اخوت در پیشگیری از تعارض‌های بین فردی، برای شناسایی زمینه‌های بروز اختلاف و تعارض، ابتدا به بررسی علل تعارض از منظر ارتباطات انسانی و آیات و روایات پرداخته شده است. پس از آن چندی از مهم‌ترین کارکردهای نظام اخوت در پیشگیری از تعارض مورد توجه قرار گرفته است.

فصل چهارم با عنوان کارکردهای اخوت در حل تعارض‌های بین فردی، به حوزه‌ی درمان و رفع تعارض اختصاص دارد. در این بخش ابتدا برخی از مهمترین راهکارهایی که صاحب‌نظران حوزه‌ی ارتباطات انسانی در جهت حل و از بین بردن تعارض ذکر کرده‌اند، بررسی می‌شود. در ادامه‌ی سخن به ظرفیت‌ها و قابلیت‌های نظام جامع اخوت در این راستا پرداخته می‌شود. درک درست خواننده از کارکردهای درمانگرانه‌ی اخوت و پی بردن به توانایی نظام جامع برادری در تحقق شیوه‌های مختلف در کنار هم، مورد انتظار است.

فصل اول: کلیات و مفاهیم

۱-۱- کلیات

در این قسمت به کلیات بحث، یعنی طرح و بیان مسأله، ضرورت تحقیق، پیشینه‌ی آن، سؤالات و فرضیه‌های تحقیق می‌پردازیم:

۱-۱-۱- بیان مسأله

در صدر اسلام و بنا به سیره‌ی نبوی، نگاه برادرانه در میان صحابه و دیگر مسلمانان، ویژگی برجسته‌ی امت اسلامی بود که در سده‌های پس از آن نیز تا حدی ادامه یافت. اخوت اسلامی در دوران انقلاب اسلامی و به ویژه در قیام علیه رژیم سرسپرده‌ی استکبار و دوران دفاع مقدس، نقش مؤثر خود را نشان داد و در سال‌های اخیر نیز از جمله عوامل مؤثر در جنبش‌های بیداری اسلامی به شمار می‌رود. اهمیت بسیار این مسأله را با عنایت به آیه‌ی شریفه‌ی «إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ...» (الحجرات / ۱۰) می‌توان دریافت، زیرا بنا به این آیه، اخوت، تنها رابطه‌ی صحیح میان مؤمنان است و به جز آن هیچ رابطه‌ی دیگری پسندیده نیست. همچنین روایات متعددی ضمن تأکید بر این رابطه، حقوق بسیاری را متوجه برادران مؤمن نسبت به یکدیگر دانسته‌اند. برخلاف جایگاه ویژه‌ی این رابطه، به نظر می‌رسد کم‌توجهی به این موضوع در بین جامعه‌ی ایران و نیز امت اسلامی، امری فراگیر شده و کارکردهای منحصر به فرد آن در حوزه‌ی امور جامعه و خصوصاً آسیب‌های اجتماعی مغفول مانده است. امام خمینی (ره) نیز با اشاره به آیه‌ی مذکور، حکم الهی برادری را حکمی سیاسی دانسته و بر تأثیر مهم این عمل در مصونیت از آسیب و تجاوز دشمن تأکید می‌نمایند و مسلمانان را از بی‌اعتنایی به این امر برحذر می‌دارند (موسوی خمینی، ۱۳۸۹، ج ۱۳، صص ۱۳۶ و ۲۷۹).

برقراری ارتباط میان موضوع اخوت اسلامی و سبک زندگی اجتماعی و به طور خاص بررسی کارکرد اخوت در حل تعارضات بین‌فردی از اهداف تحقیق مدنظر است. حوزه‌ی مربوط به شیوه‌ی زیستن، نوع رفتار و به تعبیری سبک زندگی که هم در غرب مورد توجه واقع شده^۱ و هم در آموزه‌های اسلامی مورد توجه ویژه‌ای قرار گرفته است، شامل مسائل گسترده‌ای چون خوراک، پوشاک، معماری، شهرسازی و از جمله سبک زندگی در حوزه‌ی روابط اجتماعی می‌باشد. در حوزه‌ی سبک زندگی اجتماعی، تمرکز بر اخلاق اجتماعی قرار گرفت اما همچنان گستردگی این بخش نیز بررسی آن را از این مجال خارج می‌ساخت. پی‌جویی مسائل مرتبط با این حوزه، در نهایت به بررسی موضوع مهم مدیریت تعارض میان افراد جامعه رسید.

^۱ Western Lifestyle

تعارض در لغت به معنای زد و خورد، اختلاف و ناسازگاری می‌باشد. در تاریخ علم، توافقی در زمینه‌ی تعریف تعارض وجود ندارد؛ شرمرهورن^۱ و همکارانش تعارض را به عنوان پدیده‌ای اجتماعی و گروهی توصیف می‌کنند که در آن، دو یا چند نفر درباره‌ی موضوع‌های اساسی مربوط به آن جمع با هم توافق ندارند و یا نسبت به هم مقداری خصومت اساسی نشان می‌دهند (رضائیان، ۱۳۸۲، ص ۶). تعارض در علوم چند و از حیثیتی متناسب با هر علم مطالعه شده است؛ تعارض در روان‌شناسی به معنای تضادهای درونی، در جامعه‌شناسی به معنای تضاد میان افراد و گروه‌ها و در مدیریت شامل دلالت‌هایی به هر دو جنبه و معنای مذکور می‌باشد؛ رویکرد اصلی این پژوهش، بررسی تعارض و اختلاف و پرداختن به کارکردهای اخوت در پیشگیری و حل تعارض در حوزه‌ی فرهنگ و ارتباطات با تکیه بر ارتباطات انسانی است و به فراخور بحث، برخی دستاوردهای علوم مذکور مورد بررسی قرار می‌گیرد. مسأله‌ی تعارض به طور کلی در سطوح شش‌گانه‌ی درون فردی، میان افراد، درون‌گروهی، میان‌گروهی، میان‌سازمانی و میان فرهنگی مورد مطالعه قرار می‌گیرد. مراد از تعارض بین‌فردی اختلاف دو یا چند نفر با یکدیگر است (همان، ص ۱۸). بررسی تعارض بین‌فردی مدنظر این پژوهش است که در دین اسلام با مفاهیمی چون اختلاف، تنازع و فرق مرتبط می‌باشد. در ارتباط این موضوع با حوزه‌ی روابط اجتماعی می‌توان به تئوری روابط انسانی در موضوع تعارض اشاره کرد که در آن از تعارض انسانی به عنوان یک بیماری اجتماعی یاد می‌شود. طبق نظر عده‌ای از متفکران، تعارض امری اجتناب‌ناپذیر می‌باشد و لذا اندیشمندان بسیاری در پی دستیابی به راهکارهایی در جهت کنترل تعارض بوده‌اند. گروهی از محققان در تعریف کنترل و مدیریت تعارض، آن را به مثابه‌ی چتری دانسته‌اند که کلیه‌ی فرایندهای پیشگیری، فرونشاندن، اجتناب و حل تعارضات را شامل می‌شود (Azem hamed, 2005, p5-7) و چنانچه مدیریت صحیحی در رفع تعارضات بین‌فردی صورت گیرد آثاری چون تحکیم روابط اجتماعی، تعادل در گروه‌ها، برقراری آرامش و نهادینه شدن کار گروهی و جمعی را به دنبال خواهد داشت. علل تعارض از دیدگاه آنان مواردی از قبیل تفاوت‌های ادراکی و تفاوت در منافع می‌باشد. در مباحث اسلامی به طور ریشه‌ای‌تر می‌توان مواردی چون جهل و نادانی، تعصبات جاهلانه، دنیاخواهی و رذائل اخلاقی را به عنوان علل این تعارض‌ها دانست. همچنین با بررسی مطالعات اسلامی مختصری در این رابطه به اثربخشی مواردی چون برقراری الفت، هدیه دادن، حسن خلق، انصاف و نیز مبارزه با رذایلی چون حب دنیا، حسد، لجابت و کینه‌توزی در جلوگیری

^۱ Shermerhorn

از ایجاد و گسترش تعارض دست می‌یابیم. به علاوه در زمینه‌ی حل و رفع تعارض، شیوه‌هایی مشترک بین اندیشمندان علوم و مکتب اسلام مانند گذشت، مذاکره، اعمال قدرت و مشاوره قابل پی‌جویی است.

نتیجه‌ای که به طور کلی از مطالعات گسترده‌ی صاحب‌نظران علوم در زمینه‌ی تعارض به دست می‌آید این است که آنان پس از بررسی علل تعارض، با اجتناب ناپذیر دانستن آن ناچار به اندیشه‌ورزی در دست‌یابی به شیوه-های کنترل تعارض شده‌اند. به نظر می‌رسد چالش مهم‌تر این است که پس از احصای شماری چند از راهکارها با مسأله‌ای جدی یعنی چگونگی عملی‌ساختن آن‌ها مواجه می‌شوند چرا که سوق‌دهی افراد به رعایت فضایی اخلاقی و تقویت پیوند و وابستگی میان آن‌ها کاری بس دشوار خواهد بود. همچنین گرچه مطالعات اسلامی مختصری در رابطه با تعارض انجام شده است اما مسأله‌ی جدی در این عرصه نیز فقدان ارائه‌ی رویکردی فراگیر است که اولاً بتواند با علل ایجاد تعارض به نحو مطلوب مبارزه کند و ثانیاً راهکارهای شناسایی شده را بهبود بخشیده و مهم‌تر از آن در عرصه‌ی عمل محقق نماید. حال مسأله این است که آیا می‌توان ارتباط معناداری بین اخوت و آثار آن، با این موضوع خاص (مدیریت تعارض) در عرصه‌ی روابط اجتماعی یافت؟

۱-۱-۲- ضرورت تحقیق

اخوت به عنوان یک بحث اصیل اسلامی بوده و از جنبه‌های مختلف قابل بررسی است. با بررسی‌های صورت گرفته به نظر می‌رسد این موضوع گرچه مورد عنایت خداوند متعال و پیامبر (صلی الله علیه و آله) و دارای جایگاه ویژه‌ای در آیات و روایات می‌باشد و بنا به تعبیری نبوی، برترین سود مؤمنان پس از فایده‌ی دست‌یابی به اسلام است (نک. ورام، ۱۴۱۰ق، ج ۲، ص ۱۷۹)، اما به کارکردهای عملی آن کمتر توجه شده و از جمله مسائل مهجور در مکتب اسلام است. به علاوه در زمانه‌ای که روشن ساختن ظرفیت‌های دین مبین اسلام در اداره‌ی بهتر و صحیح زندگی و مبارزه با افکار ضد‌دینی ضرورت یافته است، پرداختن به پژوهش‌هایی که جنبه-ی محسوس و عملیاتی می‌یابند امری مهم و دارای اولویت است. این پژوهش که ان شاء الله به بررسی دقیق و محسوس ظرفیت‌های اخوت (برادری اسلامی) می‌پردازد در صدد است تا کارکردهای اجتماعی آن را نیز مشخص سازد. برای این مهم به جهت گستردگی حوزه‌ی مسائل اجتماعی، تمرکز بر موضوع کنترل و مدیریت تعارض بین‌فردی می‌باشد. چنانچه مدیریت صحیحی در رفع تعارضات بین‌فردی صورت گیرد آثاری چون تحکیم روابط اجتماعی، تعادل در گروه‌ها، برقراری آرامش و نهادینه‌شدن کار گروهی و جمعی را به دنبال خواهد داشت. مطلوب نویسنده این است که با عنایت به منابع اسلامی و بهره‌گیری از منابع علوم مرتبط، خصوصاً حوزه‌ی ارتباطات انسانی، پس از تبیین جایگاه و اهمیت موضوع، با نگاه به اخوت، به عنوان یک